

MUODERNISTĒNĒS DAILĒS PRADININKOU BAGDUONOU JŪZAPOU – 100

MUKIENĒ DANUTE
PORTĒGRAPEJĒS AUTUĒRES

2011 m. groudĒ 11 dĒina soejĒ 100 metu kĀp gĒmĒ vĒns iĒ ģimiausiu lietuviu muoderniosĒs dailĒs pradininku ģemaitis Bagduons JŪzaps, katros nu OntruojĒ pasaulĒnĒ kara pabaiguos givĒna uġsienie, vuo LietuvĀ atkŪros nepriklausomibĒ, sogriġa i Lietova, givĒna sava gimtĀjĒmĒ PlungĒs rajunĒ, tĒn solaukĒ Ēr sava saulielidĒ.

Dailininka jubileejaus pruogo Lietuvos dailĒs muziejaus Vilniaus paveikslu galerĒjuo bova sorĒngta paruoĒa „Juozas Bagdonas – moderniosios dailĒs puoselĒtojas“. Ana veikĒ nu 2011 m. rogsiejĒ 22 dĒinuos lig 2012 m. sausĒ 9 dĒinuos. GroudĒ 15 dĒina tamĒ patemĒ pastatĒ, ChodkeviĒiu rŪmu reprezentacĒnie salie, ivika J. Bagduona ėimtmetiu skĒrts kultŪras vakars. AnamĒ dalivava, kalbiejĒ dailininkĀ StasiuleviĒĒ Aluoizos, Tuleikis Leonards, ģemaitiu dailĒs muziejaus dĒrektorius pavaduotuojĒ, istuorĒkĒ dr. SkurdauskienĒ Juolanta, Lietuvos dailĒs muziejaus dĒrektorios Budris Romualds. I vakara bova atvikĒ Ēr dailininka gĒmĒnaitġ RimkeviĒġ GenuovaitĒ Ēr Egmonts, katrĒi J. Bagduona gluobuojĒ anuo paskoitĒnġs givĒnĒma metĀs, bŪris kĒtŪ dailininka artĒmŪju. Koncertava NaciunalĒnĒs M. K. ĒiurliuonĒ menŪ muokiklas auklĒtĒnġ pianistĀ Pancekauskas Paulios Ēr Karalios Domants.

Juozas Bagdonas. „Kompozicija“. Drobe, allejus. 141x116 cm. Lietuvos dailĒs muziejus

Juozas Bagdonas IR JO KŪRYBINIS KELIAS

2011 m. Vilniaus paveikslu galerĒjuo sorĒngtuos paruoĒuos „Juozas Bagdonas – moderniosios dailĒs puoselĒtojas“ kuratuorĒ bova Lietuvos dailĒs muziejaus rinkiniŪ sauguotuojĒ-tirĒnietuojĒ **RUTKAUSKIENĒ RIMA**. Pristatidama paruoĒa vĒsuomenġ ana raĒa:

„Juozas Bagdonas i lietuvio menĀ atĒjo tais metais, kai susiformavo „Ars“ dailininkŵ grupĒ, kiek anksĒiau (1930) jau buvo susibŪra „nepriklausomieji“. Ir vieni, ir kiti daugiau ar maġiau mĒgino nusigrĒbti nuo vyresniosios kartos, natŪralizmo, akademizmo menĒ; ieġkojo savŵ tautinĒs kŪrybos kelio. Nors Bagdonas ir nepritapo prie arsininkŵ, bet grupĒs idĒjos jam padarĒ didelĒ atakĀ.

Dailininkas gimĒ 1911 m. gruodġio 11 d. Antrŵjŵ Vydeikiŵ kaime, PlungĒs rajone (Źemaitija). 1923–1926 m. mokĒsi „SaulĒs“ gimnazijoje PlungĒje, 1928 m. baigĒ Vyskupo Motiejaus ValanĒiaus gimnazija Teldiuose. Tais paĒiais metais atvyko i KaunĀ. 1929 m. buvo priimtas i Kauno meno mokyklĀ, bet po pusmeĒio uġ dalyva-

(Nukelta i 18 p.)

Juozas Bagdonas perkerpa Pasaulio þemaiëiø 3-osios dailës parodos juostelæ. S. Narkaus nuotrauka

Virðuje – Juozas Bagdonas. Nuotrauka ið RKIC archyvo. Deðinëje – 2011 m. Vilniaus paveikslo galerijoje veikusios Juozo Bagdono 100-meëiui skirtos parodos fragmentas. D. Mukienës nuotrauka

Þemaiëiø dailës muzlejaus biëiuliai. J. Bagdonas sëdi pirmoje eilëje treëias ið deðinës. S. Narkaus nuotrauka

Iš kairės: dailininkas Vytautas Valius (1930–2004) ir dailininkas Juozas Bagdonas (1911–2005) PėmaiėiŲ dailės muziejuje 2003 metais. D. Mukienės nuotrauka

(Atkelta iš 16 p.)

vimà studentŲ streike iš jos pađalintas. Dvejus su puse metŲ laikė dailininko Justino VienŲpinskiŲ studijà, tuojau po jos uđdarymo J. Bagdonas sėkmingai pradėjo dalyvauti parodose. 1932 m., sulaukęs vos 20 metŲ, surengė pirmàjà personalinà parodà Kaune, Lietuvio-prancūzŲ draugijos patalpose. Vėliau parodas rengė Ėiauliuose, Klaipėdoje, dalyvavo lietuvio dailės parodose Rygoje, Talline. 1938 m. dailininkas Kauno Vytauto Didžiojo kultūros muziejuje

(Nukelta į 14 p.)

2011 m. gruodžio 15 d. Vilniaus paveikslŲ galerijoje įvykusiame Juozo Bagdono 100-meėiui skirtame kultūros vakare kalba dailininkas Leonardas Tuleikis. D. Mukienės nuotrauka

2011 m. gruodžio 15 d. Vilniaus paveikslŲ galerijoje įvykusiame Juozo Bagdono 100-meėiui skirtame kultūros vakare Lietuvos dailės muziejaus direktorius Romualdas Budrys (pirmos eilės viduryje) su vakre dalyvavusiais plungiškiais ir Juozo Bagdono giminaėiais. D. Mukienės nuotrauka

Ið kairès: Lietuvos dailès muziejaus direktorius Romualdas Budrys ir dailininkas Juozas Bagdonas þemaiëiø dailès muziejuje 2004 m. per dailininko Vytauto Galdiko (1927–2011) parodos atidarymà. D. Mukienès nuotrauka

2011 m. gruodþio 15 d. Vilniaus paveikslo galerijoje ávykusiame Juozo Bagdono 100-meëiui skirtame kultūros vakare kalba dailininkas Aloyzas Stasiulevičius. D. Mukienès nuotrauka

2011 m. Vilniaus paveikslo galerijoje veikusios Juozo Bagdono 100-meëiui skirtos parodos fragmentas. D. Mukienès nuotrauka

2011 m. Vilniaus paveikslø galerijoje veikusios Juozo Bagdono 100-meėiui skirtos parodos fragmentas. D. Mukienės nuotrauka

(Atkelta iš 18 p.)

surengtoje Rudens dailės parodoje laimėjo valstybinę Taupomøjø kasø premijà uþ figūrinę kompozicijà „Iš jūros sugrąþus“. 1937–1940 m. buvo išrinktas Lietuvos dailininkø sąjungos sekretoriumi ir reikalø vedėju. 1941–1942 m. dirbo Lietuvos dailės muziejuje. 1943–1944 m. vadovavo Vilniaus dailiøjø amatø mokyklai.

1944 m. J. Bagdonas pasitraukė į Vakarus. Metus gyveno Aust-

rijoje, dirbo Vienos porceliano ir meninės keramikos dirbtuvėje. 1946–1948 m. Vokietijoje, Ravensburge, susikūrusioje lietuviø gimnazijoje dėstė piešimà ir meno istorijà. 1948 m. piemà išvyko à Kolumbijà. 1948–1958 m. gyveno Bogotoje, èia àkūrė keramikos ir dekoratyvinės skulptūros studijà. Dailininkas savo darbais davė pradþià Kolumbijos moderniajai keramikai.

1958 m. J. Bagdonas persikėlė à JAV, apsigyveno Vaðingtone. 1960 m. surengė abstraktaus meno parodà Baltimorės Lietuviø

2011 m. Vilniaus paveikslø galerijoje veikusios Juozo Bagdono 100-meėiui skirtos parodos fragmentas. D. Mukienės nuotrauka

2011 m. Vilniaus paveikslø galerijoje veikusios Juozo Bagdono 100-meëiui skirtos parodos fragmentas. D. Mukienës nuotrauka

namuose, vëliau jo parodos buvo eksponuojamos Filadelfijoje, Èikagoje, Detroite, Bostone, Hamiltone, Klivlande ir daugelyje kitø vietø. Tais paëiais metais dailininkas ásteigë prestiþinæ meno galerijà, kurioje rengë amerikieèiø dailininkø parodas. Galerija veikë iki 1963 metø. Na o 1964-aisiais dailininkas persikëlë á Niujorkà. Èia jis ásijungë á lietuviø bendruomenës kultûrinæ veiklà, dirbo organizacinæ darbà, dalyvavo Niujorko Baltijos dailininkø sàjungos „Baltia“ veikloje.

Á Lietuvà J. Bagdonas pirmàkart po ilgø pertraukos trumpam atvyko tik sulaukæs jos nepriklausomybës atskûrimo. 1992 m. Vil-

niuje, Lietuvos dailës muziejuje, buvo surengta nedidelë dailininko tapybos paroda. 1993-aisiais ji buvo perkelta á Kauno paveikslø galerijà. 1993 m. liepos 10 d. J. Bagdono paroda kûrybos paroda buvo atidaryta Mykolo Oginskio rûmuose Plungëje. Gimtinei pado-
vanotos jo 18 didelïø abstrakèiø kompozicijø tapo Pemaieio dailës muziejaus formuojamø fondø pagrindu. 1999 m. spalio mënesei dailininkas visam laikui sugrãþo gyventi á Plungë. Ásikûræs ëia, jis surengë keletà personaliniø parodø ávairiuose Lietuvos miestuose. Mirë J. Bagdonas 2005 m. Plungëje.

(Nukelta á 22 p.)

2003 m. Plungëje, kunigaikðdiø Oginskïø rûmuose atidarytos Pasaulio þemaiëiø dailës parodos atidarymo dalyviai. J. Bagdonas sëdi pirmoje eilëje pirmas ið deðinës. S. Narkaus nuotrauka

2011 m. gruodþio 15 d. Vilniaus paveikslø galerijoje ávykusio J. Bagdono 100-meëiui skirtø kultūros vakaro akimirka. D. Mukienës nuotrauka

(Atkelta iš 21 p.)

J. Bagdono darbø yra saugoma Lietuvos dailës muziejuje Nacionaliniame M. K. Èiurlonio dailës, þemaiëiø dailës muziejuje Plungėje, Mapeikiø muziejuje, þemaiëiø muziejuje „Alka“ Telðiuose, keliuose kituose muziejuose, taip pat daugelyje privaëiø kolekcijø Lietuvoje ir uþ jos ribø.

2011 m. Vilniaus paveikslø galerijoje surengtoje J. Bagdono parodoje pristatyta daugiau kaip 60 ávairiomis technikomis – aliejumi, tempera, guaðu, akvarele, pastele – sukurtø abstrakëiø kompozicijø, dailininko dovanotø Lietuvos dailës muziejui ir þemaiëiø dailës muziejui.“

2011 m. gruodþio 15 d. Vilniaus paveikslø galerijoje ávykusiame Juozo Bagdono 100-meëiui skirtame kultūros vakare kalba dr. Jolanta Skurdauskienë. D. Mukienës nuotrauka

J. Bagdonas (viduryje) 2003 m. þemaiëiø dailës muziejuje per Pasaulio þemaiëiø dailës parodos atidarymà bendrauja su iš Australijos atvykusiu dailininku Alfonsu Vaiþaiëiu. Pirmas iš kairës – muziejininkas Povilas Grigola. D. Mukienës nuotrauka